

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De Sanctorum Festiuitatibus Anni totius, & aliis solemnitatibus - Opvs
Novvum, Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue] Scriptoribus
plenißimum, cum occurentium fidei controuersiam tractatione .... Editio
Qvinta. Nvnc Demvm Integre Svppletæ, Concionibvs Per Octauam Vener.
Sacramenti ...

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

In Festo S. Stephani Protomartyris.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56262](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56262)

quum, id est, peccatum vixeris, Ecclesie tuæ vineam plantasti, cuiusque vino, id est, amote inebriatus, mortis somno in crucis arbore, & hodie patientie sopore in stabulo oppressus iacuilti, ac nuditatem tuam, paupertatem omniumque rerum contemptum ostendisti, atque ideo à scelerati Cham progenie, id est, infidelibus, perfidis Christianis, atque adeo vniuerso mundo delusus fuisti. O Christe, olim Verbum increatum, & mundo Verbum incarnatum; Verbum quod fit caro, vt nos Spiritus efficiat & Angelos; Verbum quod humanitatem induit, nobis vt diuinitatem conferret; quod se humiliat, quo nos exaltet, quod fit homo, quo nos efficiat Deos, quod cælo descendit, quo nos eodem ascendamus, quod in stabulo iacet, nos vt cælo inferat, quod in præsepio reclinatum est, nos vt in regio throno collocet; quod inter animalia conspicitur, quo Angelorum consortio gaudeamus. O Messia, Christe ac Domine vere admirabilis, ac digne, qui in perpetuum celebreris, gratiam obsecro nobis concede, vt humilitatem tuam agnoscere, paupertatem imitari, vitæ tuæ seriem sequi valeamus, vt laudes tuæ nostra sint in posterum carmina, tua mirabilia, quæ edis opera, nostra admiratio, tuæ virtutes nostra imitatio; tuæque agendi ac viuendi ratio nostra disciplina, ac tories Messiam & Natalitia Domini in hoc mundo in stabulo nati decantemus, vt eadem in cælo quoque, vbi regnat in gloria, aliquando canere valeamus, ad quod nos perducant Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.

IN FESTO S. STEPHANI
PROTOMARTYRIS.

Partitio.

1. De præstantia Martyrii.
2. De supplicio lapidationis & Martyrum fortitudine.
3. De inuicō Protomartyrio S. Stephani.
4. De visis cælis apertis.
5. De intendente in cælum.
6. De orante pro suis lapidatoribus.

Video cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Actor. 7.

F. I. G. V. R. A.

INNOCVVS Israelita Naboth, cum per- 3. Reg. 15.
fido Regi Achab, quam à maioribus acceperat vineam nollet cedere, impia Iesabelis astu accusatus & circumuentus, regio tandè edicto lapidibus obrutus fuit, & extinctus. Hodie nouus quidam Israelita, Leuita scilicet Stephanus, ob Ecclesie, quæ vere Iesu Christi Patris nostri cælestis, vinea est, defensionem nefarie accusatus, perfidæ synagogæ, quæ gentibus dominatur, iussu & imperio ad lapides cõdemnatur, & condemnatus occubuit. O iudicium iniquum! ô cruentum martyrium! ô mortem nimis ah atrocem! cetera, quæ ad eandem spectant, scietis, si Spiritus S. opem inuocauerimus, ac Deiparam solitis verbis salutauerimus; dicamus igitur omnes vnanimi voce:

A. V. E. M. A. R. I. A.

Tanti semper à Sanctis olim Patribus, I.
Auditores, in Ecclesiis diuinum illud martyrii priuilegium habitum est, nihil vt aut excellentius, aut quod maioris meriti foret, in Christiana posse religione reperiri censeret. Martyrii dignitas.
Huius opinionis fuit Angelicus D. Thomas, art. 1. q. 12.
qui nimirum Martyrum triumphos ipsi Cõfessorum ac Virginum trophæis & coronis, art. 24.
aliorumq; Sanctoꝝ gloria longe anteponebat.
Et

Et merito; hoc namque & ipse Redemptor mundi Christus olim confirmavit, dicens: *Ioan. 15.* *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro inimicis suis: hoc porro faciunt gloriosi Christi Martyres, qui ob amorem & honorem Dei, & ad zelum suum demonstrandum, vitam suam prodigunt, gladioque carnificis exponunt. Sunt igitur illi omnium Sanctorum maximi ac perfectissimi. Vel dicere forsitan voluit, Charitatem omnium meritorum principium ac fontem esse, & quo illa maior est & amplior, eo & meritum maius esse & efficacius; quique maiorem in hoc mundo charitatem demonstrarunt, maiores quoque in gloria ac beatitudine in altero fore. At præclara hæc virtus in Martyribus maxime renetur ac splendat: Maiorem namque charitatem nemo habet, quam ut animam suam quis ponat pro amicis suis. Per transennam vos hic notare velim animam hic pro vita capi, vt & in illis verbis: *Quis diligit animam suam, perdet eam.* Vnde efficere possumus, nobiles illos athletas, qui in charitate primi ac summi sunt, in meritis etiam primos esse. Quod ita demonstrat: Quid enim in mundo haberi queat generosius, nobilius, excellentius, aut meritorium magis, quam vitam & sanguinem vltro prodigere? quid maiori in hac vita mercede dignum?*

Matth. 19. Christus cum in Euangelio de Apostolorum premio ac mercede ageret, ait, *Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, & filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Nihil de illis ais Domine qui propter gloriam nominis tui vitam propriam relinquent? quas illis laureas, quas coronas, quam mercedem constituisti? Nemo dubitet. Si enim tantum præmium daturum se spondidit iis, qui vel domum, agrum, uxorem relinquerent, maiora profecto seruauit vitam offerentibus, vt meritum hoc maius est & amplius, ita quoque merces illius maior & amplior sit oportet.

Cum Abraham Deus olim zelum & amorem vidisset, quo vnicum filium Isaac immolare decreuerat, tanti eum fecit, tantiq; me-

riti censuit, vt dixerit, *Per memetipsum iuravi, Gen. 22.* *quia fecisti hanc rem, & non reperisti unigenito filio tuo propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli.* Sitanti Deus vnicam Patriarchæ huius voluntatem obedientiamque fecit, quanti obsecro faciet promptitudinem Martyrum, qui vt eidem obedirent, amoremque suum testarentur, se ipsos in Sacrificium & holocaustum obtulere? de quibus verba illa Psalmographi vsurpare debemus, *Propter te mori: tibi amur t. ta die, & sumat. sumus sicut oves occisionis.* *Psal. 43.*

Promisit olim Christus amplissimam mercedem iis, qui in nominis illius honorem vel vnum aquæ frigidæ calicem pauperi darent. Audiamus promissum: *Et quicumque potum dederit mihi ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Vnde efficio, si Dominus propter vnum aquæ frigidæ haultum tam amplam se mercedem daturum promisit, ampliolem profecto dabit eis, qui propter amorem & gloriam nominis illius omnem suum sanguinem effundent, vitamq; crudelissimo Martyrio finient. Ecquæ namque inter aquam & sanguinem, inter eleemosynam & vitam comparatio aut similitudo? annon enim plurimum inter se differunt dare frigidam, & calentem effundere in signum amoris sanguinem? Nihil igitur est, quod Martyrum meritis æquiparetur, aut quod maiorem à Deo mercedem exigat.

Sephora Moysis vxor, cum, vt mariti vitam conseruaret, qui Deum negligentia sua insignis ac tergiuersatione offenderat, filios circumcidisset; ait, *Sponsus sanguinū tu mihi es, quasi dixisset: Iam re ipsa ostendi, o marite, quo te affectu prosequerer, filiorum scilicet sanguinem in vitæ tuæ defensionem effundendo; & quā iam igitur est, vt reciproco me amore diligas.* Si fœmina his apud maritum verbis aliquot sanguinis guttas in circumcisione effusas, & propter aliquot doloris aculeos, qui eandem comitabantur, vt potuit, quanto maiori eadem ratione repetere apud Deum, verum animarum sponsum, poterunt Martyres, cum propter illius fidem honorem, eiusque gloriæ defensionem omnem sanguinem effuderint, se ipsos.

seipfos non doloribus circumcifionis, fed crudelibus mortis fuppliciiis expofuerint. Horum igitur eft dicere, *ſponſus ſanguinum tu nobis es*: ſi enim Virgines & Confefſores ames, Martyres profecto maiori te amore & affectu proſequi oportet, cum ob honorem & nominis tui gloriam ſanguinem profuderint, & venas omnes euacuarint.

Gen. 4.

Initio Geneſeos dicitur ſanguis Abel iniuſte à fratre interfecti in cœlum clamare, vt eiufdem etiam clamore excitatus Deus dixerit, *Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Primus Martyr fuit Abel, idque in lege naturæ, eiufque ſanguinis clamor ab eo tempore designabat, ſanguinẽ Martyrum de terra clamaturum. Et quid? generofitatem quandam ſingularem, animum infractum, caritatem admirabilem, patientiam incredibilem, ad hæc meritum infinitum; quodque omnia merita antecelleret. Quod Euangelica parabola manifeſtum faciam.

Martyrum

merita parabola de-

ſignantur.

Matth. 13.

Agricola cum ſemen in terram iaceret, aliud cecidit fecus viam, quod volucres cœli comederunt, aliud in loca ſaxoſa & ſterilia, in quibus præ humoris defectu exaruit, aliud inter vepreta & dumos, quod quidem excreſcens exſurgere non potuit, ſed ſuffocatum eſt, aliud cecidit in terram bonam, & dedit fructum, ſed tamen varium, aliud ſcilicet centefimum, aliud ſexageſimum, aliud tricefimum. Hæc quidem nonniſi parabola eſt, ſed quæ veritatem tamen aliquam ineludat; ager ſiquidem ille mundum hunc designat, in quo magnus ille colonus, qui in altis habitat, tot creaturas, de rationalibus loquor, ſeminauit; ſed omnes in idem ſolum non eeciderunt: aliæ enim in latam perditionis, inſidelitatis, & idololatræ viam delapſæ, à diabolis, tetrif illis auibus, harpyiſque rapacibus deuoratæ ſunt: videlicet Ethnici & Gentiles. Aliæ in petram obſtinationis, ac peruicaciæ; & exaruerunt: Iudæos intelligo. Aliæ hæreſum ſpinis & errorum vepribus implicatæ creſcere quidem cœpère, ſed tandem ab illis ſuffocata excreſcere non potuerunt. Etiam meracente intelligetis hic hereticos designari. Reliquæ vero, quæ in terram bonam cadunt, ipſi ſunt fideles, qui in terra Ecclēſiæ creſcen-

tes fructum adferunt vel tricefimum, vt Doctores, vel ſexageſimum, vt Virgines, vel centefimum, vt glorioſi Martyres, qui pluſquam cætera Euangelii & Ecclēſiæ ſemina excreſcunt & fructum adferunt. Conſiteamur igitur nihil cum Martyrio vel merito, vel dignitate conferri poſſe.

Gentium Doctõr Paulus tanti olim Martyrium fecit, vt cæteris id rebus anteferebat, quiſque ſe Apoſtolum prius nominare ſolebat, cum carceris ſordes, imo delicias expertus eſſet, compedes tetigiſſet, eculeos guſtaſſet, relicto magnifico Apoſtoli nomine, aliud longe magnificentius aſſumpſit; vinciti ſc. & captiui, nomen ſcil. Apoſtoli Martyris appellationi poſtponens: *Ego Paulus vincitus Chriſti*; *Eph. 3.* & *Ego vincitus in Domino*, & in Epift. ad Philemonem ciuem Colofſenſem, *Paulus vincitus Chriſti*. Imitatus ſc. nobiles huius mundi, qui cum ſolito Baronum, Comitum, Marchionum, nomine appellari ſoleant, ſi Ducatum aliq̄ adipiſcantur, relictiſ prioribus nominibus, nomen ab eo mutuatur: qui enim modo ſe Apoſtolum Chriſti Ieſu, modo vas electionis, modo tubam Euangelicam, alias Doctõrẽ gentium nominare conſueuerat, cum in proxima ad martyrium via eſſet, cæteros titulos repudiatur, & hunc velut eminentiſſimum & digniſſimum aſſumit.

Dicta ſunt hæc, & prædicta, quoniam hodie B. Stephani protomartyris ſolennitatem celebrat Ecclēſia, qui cum in mortis articulo eſſet, lapidibus ſcil. ab antiqua & perfida ſynagoga obrutus oculos in cœlum iuſtulit, & antequam animam redderet, alta voce in-clamat, *Video calos apertos, & Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei*. Hæc mihi hodie ex Epiftola verba delegi, ad glorioſi huius Martyris præconia decantanda, quæ in tria membra diſpartiui: primo ſcil. de eius Martyrio acturus ſum: deinde de diuino, quod in tormentis ſenſit; ſolamine: poſtremo illius erga inimicos charitatem, affectumque demonſtrabo, ſimulque vos exhortabor, illius vt exemplo iniuriarum obliuiſcamini. Hæc autem ad Beati Stephani gloriam, præconiumque non parum momenti allatura ſunt.

Quod ad primum igitur ſpectat, tragici huius

III.

Aflor. 6.

huius ac cruenti Martyrii historia in Apostolorum Actis descripta legitur: Surrexerunt scilicet quidam de Synagoga, qua appellatur Libertinorum, Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum, qui erant à Cilicia & Asia, & sputant cum Stephano: cum vero argumentorum illius efficaciam, rationum roboris, spiritumque; qui in illo loquebatur, resistere se posse dissiderent, indigne ferentes à Diacono sibi ora obturari, à verbis venere ad verbera, inque vitam eius conspirantes summisferunt viros, qui dicerent se audiuisset eum dicentem verba blasphemie in Moysen & Deum. Ad lapides itaque condemnatus fuit, & saxi impetitus occubuit. Et efficientes eum extra ciuitatem lapidabant.

Leuit. 24.

Hocce porro supplicii genus, quo nullum apud Hebræos erat crudelius, ad solos blasphemos castigandos destinatum erat. Ita namque in Leuitico scriptum legimus: *Que locutus est ad Moysen dicens: Edne blasphemum extra castra, & possant omnes, qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidat eum vnuerfus populus.* Ipsa porro blasphemia, vt hoc obiter significem, homicidio anteponitur, tanquam peccatum grauius & magis detestandum: de hoc enim solum scriptum est: *Qui pe cussit & occiderit hominem, morte morietur.* de illa vero: *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte morietur, lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi.* Sola ecce mors homicidis intentatur, sed saxeus imber blasphemis.

Leuit. 10.

Imo vero idem omnino in hos decretum erat supplicium, quod in idololatrias. Si mihi autem credere detrectatis, credite sacra scriptura aperte id profitenti: *Si quis dederit de nomine suo idolo Moloch, morte morietur, populus terra lapidabit eum.* Er quoniam idem vtriusque peccati supplicium est, necessario fateri oportet, eandem vtriusque; malitiam & peruersitatem esse: solet enim supplicii grauitas delicti enoimitati vt plurimum respondere. Tanta tamē seculi nostri nequitia est, nihil vt in plateis blasphemia audiatur frequentius, hæc sc. Gallica eloquentia est, hæc nobilium & aulicorum sollemnata & flores, hæc adulescentium rhetorica. O tempora, o mores, o sæculi labem & decleus! o agendi rationem nihil minus quam Christianam! vbinam modo lapides sunt & saxa? vbinam confusa illa suppli-

Essai tom. 3. de Sanctis.

cia? cur non obturentur fauces illa tartarea blasphemias tam horrendas eructates & enommentes: sed conglutinemus sermonem abruptum, & intra lineam redeamus.

Eodem quoque supplicio contumaces olim milites & imperio parere detrectantes à ducibus in castris castigabatur. Hinc Iosue dux in obsidio Ierichuntico vnum è suis nomine Achan filium Charmi ad lapides condemnauit, quod solus iniussu ducis urbem depredari ausus fuisset; omnia vero, quæ abstulerat, igne consumpta sunt.

Idem etiam supplicium populus iniquis tributorum exactoribus, harpyis illis regie gazæ erogauit. Hinc Adurá, qui super rationes regis Roboam constitutus erat, sed populum tamen exhauriebat & depascebat, ab vnuerfo populo saxi obrutus expirauit.

Nullum quippe apud Hebræos supplicium lapidum erat acerbius, nullumque crudelius. adeo, vt cum Dominus pœnas, quibus iniquitatem Israel castigaturus erat, recenseret, lapidationem ceteris anteposuerit: *Iudicabo te in dicitis adultarum. & effundentium sanguinem, & dabo te in manus eorum, & adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & trucidabunt te gladius suis.*

Quin & Apostolus Paulus cum in epist. ad Hebræos tormenta ac supplicia enumerat, quæ martyres perferiebant, lapides inter cætera velut præcipua ac maxime crudelia recensuit: *Alii vero ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, scissi sunt, & cruciati sunt.* Ipse quoque populi dux Moyses hoc in primis exhorruit; cum enim in populi seditione turbas in se concitatas videret, magnoque res suas in discrimine versari, cum lacrymis ad Dominum conuersus obsecrauit hoc vt à se supplicium auerteret: timebat enim ne populus efferscens lapidibus in se sequeret: *Quid faciam? opulo huic? adhuc paululum & lapidabit me;* tu igitur me defende, ac protege, eorumque furorem mitiga.

Ceterum supplicii huius crudelitatem magnitudinemque; exaggerare volui, quod hoc ipsum & Protomartyr noster Stephanus subiret, verum tanto animo ac constantia, nullum vt ex eo tormentum sustinuerit, sed potius omni sentiendi vi priuatus fuisse visus sit, ac saxa in rosas conuersa, *Lapides torrentis illi diluor fuerunt.*

Ios. 7.

1. Reg. 12.

Lapidatio crudelissimum in lege Moisaica supplicium. Ezech. 16.

Hebr. 11.

Exod. 17.

Stephani patientia admirabilis.

Quan-

Quantoque magis ſauientium rabies inualeſcebat, tanto & illius robur magis creſcebat: quoque plura tormenta patiebatur, quo & maiores ei cœlitus vires ſubminiſtrabatur. Prædixerat ſcil. de illo, ac de omnibus in genere Martyribus Pſalmes, *Mirabilis Deus in Sanctus ſuus. Deus Iſrael ipſe dabit virtutem, & fortitudinem plebi ſua, vt tormentis infraſta & immobilis perſiſtebat.*

Pſal. 67.

Atq; ideo ſacra ſcriptura fortitudinem, que vna eſt Spiritus S. donis eſt, Martyribus adſcribit potius quam ceteris; atq; in primis Apoſt. Paulus, qui hoc eos nomine compellat, Martyres *fortes, acti ſunt in bello* vitæ huius. Hunc quoque lectulum Salomonis ſexaginta fortes ex fortiffimis Iſrael ambiunt, omnes tenētes gladios, & ad bella fortiffimi. Myſterii huius abyſſum, qui curioſius indagare voluerit, reperiet ipſo in limine per lectulum illum & thalamū regium, Eccleſiæ ſtatum deſignari, per fortiffimos illos Iſrael ſanctiffimos Martyres, qui exercitati ad prælia, & certaminib. aſſueti, ſanguinem ſuum pro Eccleſiæ tuitione profuderunt, vitamq; impendere, quā de eiufdem ſtatione decedere maluerunt. Hos Deus velut excubitores conſtituit, arma iis tradidit, robur & animos ſubminiſtrauit. Iteram hæc ipſa alio loco in Canticis explicata & figurata reperitur.

Hebr. 11.

Cant. 1.

Cant. 4.

Videre quæpe licet, vt illic ſponſa turri vnde quaq; communitæ comparetur, quæ ædificata eſt cum propugnaculis & munitioibus, ex qua mille clypei & umbones dependant, atq; omnis armatura fortium Per turrim hanc intelligite Eccleſiam, per munitio-nem & propugnacula charismata, & dona Spiritus S. per clypeos, fidem, fortitudinem, patientiam, conſtantiam & animum quæ ſunt fortium, id eſt, martyrum, heroum illorum Eccleſiæ arma.

Num. 1.

Iſraelitis cum Chanaanis præliaturis, terramq; promiſſionis armis paraturis præcepit Deus, fortiffimos quoſq; ex vniuerſa multitudine, ac nucleū totius Iſrael vt ſegregarēt. Ecce mandatum, *Tollite, ummam & uue ſe cōgregationis filiorum Iſrael, omnium virorum fortium ex Iſrael.* Quod olim Moſi in deſerto Sinai mandauit, in Eccleſia quoq; ſua quotidie vult obſervari. Carne quippe, mundū, diabolos debellaturus, ſimulq; regnum cœleſte ſuis

paraturus Martyres, veluti populi florem & totius agminis generoſiſſimos eligit.

Ioſue, qui populi Dei aliquanto etiā tempore conductor fuit, prælium commiſſurus, fortiffimos totius exercitus admonuit, vt ceteros præcederēt, ab hoſte tuerētur, pro aliorum ſe ſalute diſcrimini offerrent. Vt hoc iplum propoſito adaptem, allegorice omnia capiendalunt. Deus quippe noſter Ioſue erit, armati illi & Herculei, qui præcedere iubentur, Martyrum imaginem gerent, qui virtute & conſtantia armati cœlitus etocantur, vt Eccleſiæ totius agmen ducant, prælium auſpicentur, inimicorum cornua proterant, inque fidelium deſenſionem arma ſemper velut ſtrimpili præferant.

Eius hodierna die euident exemplum in S. Stephano pleno gratia & fortitudine videre eſt, qui a Deo velut ceterorum fortiffimus electus primus in prælium proſiliit, ſaxa tranſgreditur, vitam, ſed non animū, ſub glorioſo Martyrio amittit. O generoſe tantorū futurorum pugilum ductor! o tot Martyrum, qui hoc in bello ſequi debent, Princeps! o generoſe Chriſti athleta, qui hodie mortem explodis, qui mundi tormenta exſibilas, qui tyrannorum rabiem eludis, qui ſeditioni populari ſolus reſiſtis, & victor ne quidquam frendentibus omnibus euadis.

III.
Act. 6.

Iam ad oculum videre licet, quod Poeta olim aliud agens ait:

*Ac ſelus magno in populo cum ſape coorta eſt
Seditio, ſauit q; animus ignobile vulgus.*

Vir. Æn. 6.

Iamq; faces, & ſaxa volant, furor arma miniſtrat.

Videmus hic enim populum furentem ad arma concitatum, videmus innocuo parari inſidias, Diaconū vinciri, ferro ad palum alligari, lapidibus obrui, acrem ſaxis repleri, furorem vultu emicare, oculos ira ſcintillare, blaſphemias ore nefando egeri, a furore quoque arma ſubminiſtrati. Hodie quoque verum illud Lyrici fuiſſe comprobatur:

*Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ſerient ruina.*

Quantum enim inimicorum rabies creſcit, tantum quoq; & martyris animus, & generoſum illius pectus. Et ſane cum infractū hunc Martyrem in tormentis, eiufque robur nullis tormentis concuſſum conſpicio, rupem aliq̄ in medio mari conſtitutam, quæ fluctuum

vento-

ventorumque rabiem exhiberet, vel montem Atho, qui trifulcum fulminis telum irideat; & vt figuris omitam, columnam quandam ferream, aut murum æneum, qui nullam oppugnationem perhorrescat, videre videor; verbaque illa Ieremiæ Prophetæ identidem vsurpare compellor: *Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam & in columnam ferream, & in murum æneum super omnem terram: bellabunt aduerum te, & non proualebunt, quia ego tecum sum, dicit Dominus.* Stephanus profecto noster columna ferrea est, & murus æneus, quem nulla tormenta euincere, aut frangere poterunt, sed cuius cum tormentis creuit & robur, & fortitudo.

Gen. 8. Arca Noe ingens illa nauis, per quam totus orbis seruatus est, quo magis a procellis exagitabatur, eo etiam ferebatur altius, & Aquilonari rabiei magis resistebat, cælo & nubib. inuidiam factura. Idem de Stephano nostri anima eslo iudicium: in tormentorum namque pelago hodie fluctuans, quanto magis a cruciatibus & persecutionibus impellitur, tanto & melius eadem suffert, tormenta explodens cæloque quam proxime accedens; in eius namque portu constitutus exclamat: *Video cælos apertos, & resum stantem à dextris virtutis Dei.* O egregium pugilem, ac martyrem vere generosum, cui nullus par reperitur!

Gen. 28. Vidit Jacob dormiens scalam, cuius vna extremitas terram, altera cælum tangebatur, per quam Angeli ascendebant & descendebant. O mysteria nimium vera! Hæc admirabilis illa scala Incarnationis toti mundo demonstrata fuit, quæ extremitate diuinitatis suæ cælum, & altera humanitatis terram feriebat, per quam magni consilii Angelus Iesus Christus, vt eum Isaias vocat, cælo descendit, & cum eo vniuersus cælestis exercitus; hodie vero Stephanus eandem velut Angelus ascendit, inueniens autem omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.

Isai. 9.
Act. 7.
Exod. 28.
Inter omnia summi apud Iudæos sacerdotis ornamenta & insignia eminebat ipsum rationale, quo pectus illius munebatur, cum Sancta Sanctorum ingrederetur, eratque ex auro mundissimo, quatuorque gemmarum ordines continebat. Vestræ mihi venia liceat Auditores Stephanum nostrum huic Rationali parem dicere, qui Domini nostri Iesu Christi pectus

exornat: ille nimirum rationale fuit ex purissimo caritatis auro cõfiatum, & varias virtutum gemmas & lapides cõplectens. Quot enim hodie eum lapides circumdant? quot saxa eum cingunt? unde de ipso illud vsurpare liceat, *Omnis lapis pretiosus ornamentum tuum, & in medio lapidum igniterum ambulasti,* caritateque ardentium, quantum ad se, sed furore & rabie, quantum ad Iudæos accensurum. O Martyr victoriis turgide, ac trophæis nobilis! ô Martyrum omnium Princeps! ô omnium Ecclesiæ Cæsarum & Alexandrorum primus!

Iacob Patriarcha cum in mortis articulo filiis benedicens singulis valediceret, primo filio Iacob. genito hæc verba habuit: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, prior in domo, maior in imperio.* Equidem omnia hæc de Stephano nostro iure vsurpem, & vocem cælitus audire hodie videor, *Stephanus primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, & c.* primogenitus scilicet Martyrum, Ecclesiæ fortitudo, & initium persecutionum, quas fideles mei passi sunt; tu prior in domo, & charismatibus, tu namque primus cælos apertos vidisti, eris quoque maior in imperio, omnium Martyrum videlicet maximus, summus in gloria, & in regno cælesti primus. Nemini autem exotica, aut peregrina hæc expositio videatur, quid enim Ruben denotat aliud, quam *videns filium*, quod optime Stephano nostro quadrat, qui cælo aperto Iesum filium Dei in gloria conspexit. Audiamus, qui exclamet, *Video cælos apertos, & filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.* Deinde ille Martyrum omnium, qui Iesu Christi Patriarcharum omnium regis filii sunt, primogenitus extitit, quoniam nimio antere a usum de ipso versum illum Psalmistæ intelligendâ: *Ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ.* Ille quippe primus est, quæ in doloroso & amaro Martyrii puerperio peperit, quæ supra Hercules, Cæsares, Alexandros & reges vniuersi Deus euexit, ô honorosissimus & immortalis!

Solent ad summos honores euehi, qui in vrbis alicuius excidio, iam arcte muris deiectis primi periculo se obiciunt. Hinc Ioab, qui in excidio Ierosolymitano primus vallum cõscendisset, toti exercitus Dux a Davide beneficii memore est declaratus. Ita quoque Stephanus

Matth. 23. noster in expugnatione Ierusalem illius co-
fessis, quæ non nisi præliando capitur (nam re-
gnum eorum vni patitur, & violenti rapiunt il-
lus) cum primis periculis se obiecit, a Chri-
sto iam aditu parato, Martyrum omnium
princeps, omniumq; fidelium primus & du-
ctor a summo regum Christo est constitutus.

3. Paral. 2. Aminadab, Princeps totius tribus Iuda, is in-
quam, qui in recia linca & sexu masculino à
Iuda immediate descendit, vt è libris Paralip.
colligere est, cum vt Rabini veteres ex tradi-
tione maiorum & cum his Genetiarum edocet
Israelitarum Aegypto excurrentium primus mare
rubrum ingressus esset, & ceteros omnes, qui
fluctus metuebant, marique se committere
diffidebant, vt sequerentur, adhortatus esset,
omnesque in columes traduxisset; Dominus
beneficium huius & constantiæ memor, nomen
illius immortale reddidit, familiæ regnum
dedit, posteritatemq; illius sanctam reddidit.
Expresit hoc Psalmographus in Psalm. 113.

Psalm. 113. exiit Israel de Aegypto, &c. dum ait: *Facile est*
Iudæa sanctificatio eius. Stephanus, velut nouus
quidam Aminadab cum primus in mundi hu-
nus, qui velut Aegyptus est, egressus in rubrum
Martyrii mare se coniecisset, post quem in-
numera Martyrum centuriæ ac myriades se-
cutæ sunt, immortale sibi nomen peperit.
Deusque memoriam illius ab interitu vindic-
auit, in mem. sua eterna erit iustus, imo & no-
men illi regium tribuit. Stephanus enim Gre-
ce aliud non sonat, quam corona, ideoq; eum
vt omnium Martyrum primum ac Regem
voluit haberi, *Excelsum præ regibus terra.*

Ceruorum
industria in
flumine tra-
uando.
Cervi ferum aliquod tranaturi, vt Plinius
& alii tradunt, quo in insulas desertas dete-
niant, hac vt solent industria: qui carceris in
robore præstare videtur, primus in vada se
conicit, huic mox alter cornuum onus impo-
nit, secundo tertius, tertio quartus, sic de ceteris,
atq; ita primi auxilio & ope mare tranan-
do ad insulas perueniunt. Quid vetat hanc a-
nimalium industriam proposito nostro ada-
ptare? Transuadandū erat procellosum illud
Martyrii mare, vt in beatas, ac fortunatas in-
sulas ita aditus daretur, & ecce Stephanus, qui
instat generosi cerui plenus gratia & fortitu-
dine faciebat prodigia & signa magna in po-
pulo, primus in hunc Oceanum se conicit,
primus suppliciorum tormentorumq; vndas

ingreditur, & imperium carum frangit, huic Ia-
cobus inuenitur, Iacobo Bartholomæus, huic
Petrus & Paulus gloriosi illi Apostoli atque
ita Stephanus agmina ducente & equatum im-
petus retundente, omnes Martyrum manipuli
rubrum illud mare tranabunt, terramq; bea-
titudinis tandem obtinebunt. Ita namque de
se ipsis testantur, *Transiimus per ignem & a-*
quam, & eduisti nos in refrigerium. *Psalm. 65.*

Ipse denique Stephanus est, qui callosum
martyrii tramitē facilem reddidit, qui primus
vatum hunc Oceanum tentauit, qui primus
iter difficile in græcius est. In lege natura pri-
mus Martyr fuit innocuus Abel, in lege Moïsi
primus Achimelech, quem cum octoginta aliis
sacerdotibus vestibus sacris indutus Saul rex
nefarie occidit; inter Prophetas Zacharias,
inter Apostolos Iacobus in lege Euangelica:
atq; omnium primus Stephanus mortem op-
petuit, corpus ictibus obiecit, tyrannorumq;
rabiem elusit.

Laudatur in sacris literis summo opere Ba-
naias filius Ioiada viri fortissimi, quod nimi-
rum brumali tempore, cum omnis hominem
fortitudo, & vires solent deficere, ac manus
præ frigore rigere, leonem nihilominus ma-
nibus suffocavit. Et est profecto actus quidam
heroicus ac singularis fortitudinis argumen-
tum, tam cruentam belluam prostrigisse, ma-
nibus superasse, idque hibernis diebus, qui-
bus imbecilliores homines videntur, ac velut
viribus destituti. Verum si Israelitæ illius for-
titudo de prædicanda est, Stephani nostri ro-
bur maiorem profecto laudem mereretur: ec-
ce enim hic alterum Banaïam, qui in media
hyeme, & grauissime persecutionis tempore,
frigidis tyrannidis niuib; omnia cooperi-
tibus, mortem ipsam mori coegit, crudelem
illam leonem, & si ita vultis, Satanam Leo-
nem illum ferocissimum suffocavit, adeo vt
eum debellaret, & supplicem sibi redderet, la-
pidibus, quibus se petebat, obtruens. O factum
heroicum, ac vere masculinum! O facinus Sam-
sone dignissimum! Audiamus vt opere per-
acto triumphet, vt victoriam canat, vt plena
voce intonet, *Viduo caelos aperit, & iaspum stan-*
sem à dextris virtutis Dei. *1. Reg. 23.*

IV.
Cum Martyr itaq; noster palo affixus staret Stephanus!
manus pedesq; vinctus, nudatus, à carnifici-
bus circumuallatus, lapidum imbre perplutus
oculos
cos aper-
tos videt.

oculis cœlum versus sublatis, & cor sursum erigens; nouum quid conspicatus clamare cepit, *Video cœlos apertos, & Jesum, &c.* Perinse ac si dicere voluisset, Sumite iam animos, mortales, cœli, qui iam à quinque annorum millibus oclusi fuere, modo patent, ferramenta & repagula ablata sunt; cardines & voces ferrei remoti, nullosque amplius ante eorum introitum custos; Cherubin cum flammanti illa romphœa ante Paradisi aditum collocatus abscessit, liber datur aditus. Video namque ianuas apertas, & Filium hominis, hominem illum morti aliquando diuidi eatum, qui tanto tempore in arum Patrem seferat, hominem Verbo unitum æterno, qui modo Deus est, & cœlo continetur ad dextram virtutis Dei collocatur, ac proinde supra omnes Angelos, Cherubim, ac Seraphim euectum infinitæ gloriæ consortem. O conceptus admiratione dignissimos!

Gen. 28.

Iacob lapidi indormiens prodigiosam scalam vidit, angelos quoque in eadem descendentes & ascendentes, aliasque visiones singulares. Hic vero Martyrum Patriarcha Stephanus, caput, pectus; totumque corpus lapidibus habes impeditum, vidit scalam illam admirabilem, quæ ad beatitudinem ducit, quam Christus ipse erexit; videt non Angelos, sed Angelorum Regem Christum, videt cœlos apertos, & gloriam quæ nobis destinata est. An non auditis, ut inelamet, *Video cœlos apertos, &c.*

Ios. 10.

Allusisse mihi videtur ad visionem, quam vidit dux Iosue, quando in prælio constitutus solem media die stantem & hærentem conspexit, Domino nimirum voci hominis motem gerente. Stephanus enim, velut alter Iosue, medio in certamine positus, & lapidum grandinem experius, solem iustitiæ in summo cœlo stantem videt, eius scilicet virtute constantiaque in admirationem raptum, ipsos quinetiam cœlos aperientem, & omnes spiritus cœlestes tam iniusti athletæ robur obstupescant, quod ipse testatur ait, *Video cœlos apertos, &c.*

1. Cor. 4.

Doctor Gentium Paulus, cum de tribulationibus, quas secum fideles omnes patientur, ageret, tantopere eandem exaggerauit, ut dicere non erubuerit, Angelos, hominesque istidem in admirationem raptos fuisse. *Spe. 1. a.*

cœlum facti sumus mundo, angelis & hominibus. At Stephanus non modo ab Angelis aut hominibus, omnibusque creaturis se in martyrio visum ait, sed ipsummet Creatorem, Deum ipsum, eius patientiæ spectatorem adiuuile: *Video Iesum*, inquit, *stantem a dextris virtutis Dei*: quam in rem nouos conceptus proferramus.

Quando igitur eum hunc in modum clamantem audio, dixisse eum saltem inuicem, *Stephani* *verbo* *ex-* *ponitur.* Abrumpite vitam hanc carnifices, sensus ex- *ponitur.* obruite, sub lapidibus me sepeite, ossa hæc confingite; ut nimirum anima carceribus munditibus egressa, cœlum, quod modo patens conspicio, sine vilo obstaculo ingrediat. Rumpite moras, nolite mortem differre, properate, viam cœli versus adapeite: quænam illic gaudia parata mihi contemplet? *Rom. 8.* *Non sunt condigna, dixit olim Paulus, passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelatur in cœlis, quod & Stephanus prius verbis illis, Video cœlos apertos, & Iesum stantem a dextris virtutis Dei, significauit.*

Cum latam hanc vocem percipio, impetitus & bullientes quosdam vapores animæ gaudio nimio tranuersum acta audire videor, quæ præ deliciarum ac lætitiæ magnitudine exclamet. Et ut qui longa ac diuturna tempestate per Oceanum iactati venus & fluctibus huc illucque agitati, quamprimum videntur eminens terram aspiciunt, Terra, Terra, Terra, inelamant: (Cuius rei exemplum Maro in Troianis dedit) cum enim aliquot annis per mare Mediterraneum & Ægeum errassent, multaque discrimina adiuissent, labores plurimos exantlassent, quamprimum vltima se in conspectum dedit, Italiam, Italiam inelamare ceperunt: sæpius nomen rei exoptatissimæ repetentes. Inhærent adhuc Poetæ verba eorum clamor,

Italiam, Italiam primus exclamat Achates,

Italiam seculato clamore salutant.

Ad eundem modum Stephanus, cum longo tempore in tormentorum Oceano iactatus, & Martyrii tempestate agitatus esset, eminens terram viuentium conspiciat, alta voce inelamat, cœlum, cœlum, apertum illud eminens video; *Video cœlos apertos, & Iesum stantem a dextris virtutis Dei.*

C. 3.

Cum

Cum auribus sonus ille insonat, dicere mihi visus est, quanta, Deus bone, beatitudo mea! & q̄ mea gaudia! quanta mea felicitas! qua nimirū video, q̄ ante me vidit nemo; video per apertas cœli ianuas Angelos, qui me intuentur, & innunt, vt fortiter hocce supplicium perferam: video quinetiam Iesum stantem, qui in clamate videtur, Bono animo es Stephane, *Per multas tribulationis oportet intrare in regnum caelorum.* Sume animos athleta, sustine laxa, equidē crucem sustinui; te quidem lapidibus obruunt, me cruci prius affixerunt: tu vides cœlos apertos, ego eosdem tenebris coopertos: tu extra Ierusalem exspiras, ego in monte Caluariz animam exhalavi, tu secus pedes adolefcentis Sauli martyrium pateris, ego in medio latronum in crucem actus sum. Erit igitur gloriosum, ducem tuum imitari, eandem cum illo fortem subire. Quam in rem egregia mihi historia: in mentem veniunt.

Phocion dux Atheniensis cum ab ingrata patria ad mortem esset cōdemnatus, videretque in carcere alium, Tudippum nomine, simili supplicio adiudicatum, sed qui sortem suam non vsque adeo fortiter ferret, his eum verbis est consolatus: *Non tibi satis est, Tudippe cum hoc iocione mori?* Iisdem mihi verbis Dominus Iesus Stephanum visus est cōsolatus, cum lapidibus eum obrutum videret: Sume animos Stephane, est tibi non parua futura gloria cum Christo mori, eandem cum filio Dei fortunam subire, & sub saxis sepeliri, vti ille in monte Caluariz in cruce exspiravit. Verbis itaq; eum & signis est consolatus: de verbis quidem nullus in Scriptura sermo, signa autem manifesta sunt, videt enim cœlos apertos, & Iesum stantem a dextris virtutis Dei.

O igitur felix, ac nimium beate Martyr! ô præ carceris dilecte Deo pugil! nemo enim vnquam Sanctorum vidit, quæ Stephanus vidit.

Nemo vnq̄ Sanctorum vidit, quæ Stephanus vidit.

O igitur felix, ac nimium beate Martyr! ô præ carceris dilecte Deo pugil! nemo enim vnquam Sanctorum vidit, quæ hodie tu vides Omnes enim veteres percurrere visiones, & parem non reperies. Noe quidem vidit arcam, Abraham Angelos, Iacob scalam, Moyses rubum, Aaron virgam, Gedeon vellus, Iosue solem stantem, Ieremias virgam vrgilantem, Ezechiel Seraphinos, Daniel giganteæ magnitudinis virum, atque alii alia: ac nemo cœlos vidit apertos, vt Stephanus. O donum

singulare! ô prerogatiua regia! ô privilegium nouum, ac nemini concessum.

Vbinam modo es Paule? quomodo his nō contradicas? dixisti olim, *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* Diaconus tamen Stephanus eadem perfecte intuetur, videt cœlos apertos, officinam illam gloria & diuitiis refertam, & quidquid beatitudinis nostræ caput ac summum est. O aquila! ô lynceus oculus! qui elementa visu transcendere, planetarum orbis percurrere, & cœlum empyreum oculis potest rimari, nobisq; in eodem præparatam gloriam perspicere: dicitur namque, *Intendens tu cœlum vidit gloriam Dei & similitudinem hominis stantem à dextris virtutis Dei.*

Merito oculos in cœlum leuauit, è cœlo namq; omne solatium & auxilium expectandum est. Hinc Dauid Rex in afflictionibus & angustis cōstitutus, oculos se cœlum versus direxisse ait, *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in caelis.* Item alibi: *Leuaui oculos meos in montes, vnde venit auxilium mihi.* Ipse quoq; Dominus Christus Lazarum resuscitaturus in cœlum intendit, quasi auxilium & opem, ad tantum tamq̄ singulare miraculum peragendum, cœlitus imploraturus, *Iesus autem eleuauit sursum oculos dicens.* Ipsa quoque Machabæorum mater, vt minimum natu in supplicis animaret, solareturque mediis in supplicis constitutum, ait, *Eto, nata, vt aspicias in cœlum, ita fiet, vt non timas carnificem illum.*

Et sane verissimum est, solum cœli aspectum, solam loci tam amœni contemplationem Theisites in Hercules fortissimos commutare posse, timidos ad tormenta rapere, consolari afflictos, eosq; in supplicis reddere insensibiles. Ipse namque Hieronymus Eutochio Romanæ Virgini scribens, sola hac eam meditatione verum reperire solatium posse ait: *Egredere de carcere, & præiens labris tibi ante oculos pinge mercedem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit.* Testis huiusce rei sit Apostolus qui cum aliquam tantum illius scintillam vidisset, præ gaudio & admiratione raptus exclamauit, *Domine, quid tibi vis facere?* anne mundum deserere, mortem subire? Dicitur igitur, num cœlestis gloriæ meditatio & in-

uitus

tuitus magnopere ad animam alicuius confirmandum, aut robur suggerendum conducant? Eius rei exemplum in athleta Stephano hodie manifestum est; cum enim cœlos apertos vidisset, felicitatemque cœlestem iam ex parte gustasset, lapidum saxorumque imbrem quasi insensibilis despexit, & clamavit, *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.*

Quod nam vestrum hac de re iudicium Philosophi? quid de hac cœlorum reſeratione dicitis, ô Theologi? Quomodo verba illa hyperbolicè prolata, *Video cœlos apertos*, capièda sunt? an cœli aperiiri queunt, ane deduci ac referari quasi fores? ane fenestras aut ianuas habent? Nequaquam nihil horum in cœlos quadrat; sunt enim corpora incorruptibilia, quæ nec frangi, nec aperiiri queant, adeo ut quod Stephanus hic ait, non de vera quadam visione, aut sensibili corporum cœlestium, quæ solida sunt & tanquam ænea, apertione intelligendum sit. Iob namque Propheta ait, *Solidissimi sunt cœli, & tanquam ars susi*, quod & ipsa confirmat ratio.

Job. 37. Ostenditur cœlos aperiiri nō posse. Vt enim aliquid per fissuram quamdam cœlestem cōspiciatur, magnam sane eandem esse oporteret, ne forte visus deficiat humanus, & ipsum videri non possit, deinde splendidissimi & micantissimi coloris, is enim obiectum visus est, atque ita inutilis & frustra hæc cœlorum apertio foret, quia cum cœli diaphana & transparentia corpora sint, res ipsa videretur, etiam sine vlla rima aut fissura; eodem modo, quo stellæ quæ firmamento affixæ sunt, septem aliis orbibus interpositis, & earum aspectum non impediuntibus videmus. Ad hæc si hoc se ita haberet, non sine miraculo id contingere dicendum esset: necessarium namque foret, vel spatium interiectum vacuum manere, quod præter cōmunes naturæ leges est, quæ a vacuo nimium quantum abhorret: vel elementa ipsa, centro suo relicto, præter communem rerum ordinem in altum sustolli ad vacuum illud replendum.

Ezech. 1. *Apoc. 4.* Dicendum est igitur apertionem hanc veram nō fuisse aut realem, deinde cœlos nunquam apertos fuisse: atque etiam cum in Scriptura iidem aperti leguntur, (ut apud Ezech. *Cœli aperti sunt, & vidi visiones*: in Apocalypsi quoque, *Eccc ostium apertum est in caelo*: item

apud Matth. in baptismo Christi Iesu *Cœli aperti sunt*.) id fieri, vel quod simpliciorum se accommodare velit captui: veluti cum dictum est in diluuiio cœli cataractas referatas, ut ita ingentem pluuiam designaret: vel ut hinc manifestum fieret, eos quos scribitur cœlum apertum vidisse, imaginariam quandam visionem habuisse vel somniantes, vel vigilantes, per quæ ipsis cœli aperti videbantur. Quamquam per hanc apertionem splendor quidam præter consuetudinem in aerea regione apparet, imaginationemque, quod reuera in rerum natura non existat, demonstrans intelligit etiam queat.

Atque ita intelligenda est Martyris nostri visio, firmiterque tenendum, præsertim accedente ratione, cœlos ei minime apertos visos, sed imaginariam tantum eorum apertionem fractionemque; oculis illius fuisse exhibitam: ita namque illos aeris partes feriebant, ut à se mutuo diuisæ & separata viderentur: quæ fieri potest, si partes, quæ à se inuicem separatæ videntur, densiores & lucidiores fiât, adeo ut visum sistere, & ad se rapere queant, ipse quoque aer interiectus rareſcat. Hoc artificiosiores vtuntur, ut nobis ianuas fenestrasque demonstrent, colorem album & lucidum feruore aliqua nigredine circa extremitates obscurando. Atque hunc in modum cœlorum apertionem in Mellisæ baptismo interpretatur doctissimus Suarez. Sed noua hic difficultas sese offert; neque enim solos cœlos se apertos, sed gloriam etiam Dei vidisse ait, *intendens in cœlum vidit gloriam Dei.*

Lyranus vir doctissimus, & in expositione difficultatum biblicarum peritissimus, cum in hunc locum incidisset, tres opiniones adfert, quæ omnes visionem hanc Stephani diuersimode exponunt. Sunt enim aliqui, qui hanc non nisi de visione mentali intelligunt; atque ita Stephanum non modo Dei gloriam, sed ipsam quoque diuinitatem vidisse, ut & Paulus, cum ad tertium cœlum euectus est. Atque huius opinionis fuit Gregorius Nyſſenus oratione de S. Stephano, Augustinus sermo. 99. de diuersis: qui ait, ipsummet Deum, quin & SS. Trinitatem à Stephano visam. Alii hic visionem quandam imaginariam capiunt: docent enim Deum in Stephani imaginatiua species quadam proprias, eiusque essentiam representare

Matth. 3. Visio Stephani non fuit vera visio, sed tantum imaginaria.

Tres sententiæ inter se discrepantes, de eo quod Stephanus viderit gloriam Dei.

valet

valentes efformasse, vt in multis Prophetis fecisse comprobatur: atq; hos sequitur multa vt scriptiois lectionib; Testatus. Sunt deniq; & alii, qui hic visionem tantum corpoream intelligi putant, qua Martyr hic Iesum & hominem tantum vidit; non quod oculi virtute aliquam habuerint, qua Iesum Christum in caelo empyreo constitutum viderint, vltus sui viuacitate omnes caelos penetrantem: sed exteriorem quandam & thigiem aut imaginem Christi oculis eius oblatam. huius in eo visionis causam fuisse, eo propemodum modo, quo Angeli a facultatibus sensibilibus videri perhibentur: vt haec tamē effigies ipsa diuinitas, non nisi per puram quandam representationem fuerit.

Placet haec sententia doctissimo Caetano, eamque & alii celeberrimi Doctores amplectuntur, vt gloriam Dei vidisse, non sit pure & simpliciter Deum vidisse, quia vulgarem illam scripturae sententiam sequendo, *Deum nemo vidit vnyquam*: sed solum claritatem quandam corpoream, vel splendorem exteriorem, Deifimul praesentiam includentem, quam Stephanus per lumen hoc agnoscebat, diuinitatis praesentiam ex representatione speciei colligens. Respondet per omnia opinioni huic sacra Scriptura, quae saepius loco gloriae Dei accipit aliquid, quod praestantius & eminentius sit, imo vero, vt ingentem aliquem splendorem exprimat, gloriam eum Dei interdum appellare consuevit.

3. Reg. 8.

Atque imprimis, vt id manifestum faciam, tertio Regum legitur, templum perfectum a

Exod. 40.

gloria Dei impletum esse: item in Exodo de tabernaculo Moysis, & in Euangelio de splendore illo eximio, qui pastorū oculos in Iudae montibus perstrinxit. Confirmat hoc testimonio suo Hieronymus, atque, *Significat &*

Luc. 2.

lib. 3. c. 5. ep. ad Galat. ii. *aliquid atque diuinitatis se praebet obtutibus. Concludamus igitur per omnes illas visiones, quibus diuinitas aut Dei gloria visa declaratur, & hanc, quam & Stephanum vidisse dicimus, non designari aliud, quam ingentem quandam splendorem in medio aeris apparentem, qui se oculis illius offerret, qui Deum haud procul abelle significaret. Itaque haec, *Video caelos apertos, & Iesum stantem a dextris virtutis Dei*, intelligi debere: quod facite. Interea*

ipse ad vltimam orationis partem de se edam. Generosus ille ac infraactus Martyr, cum spiritum iam extremum duceret, conuulsus & collisus, totoque corpore laceratus, manans in caelum sustulit, proq; inimicis & tortoribus deprecari coepit: *Domine Iesu, suscipe spiritum meum, & ne statuas illi hoc peccatum.* Duo à Domino petit, suam & inimicorum salutem, tamque haec quam illa cara ei existit. O charitas admirabilis, & incredibilis! de inimicorum ecce salute sollicitus est, & propria negligit. Didicerat id à summo illo doctore, qui id ipsum in cruce moriens, a Patre postulauit, *Pater, gnose illis, quia nesciunt, quid faciunt?* *Luc. 23.* peccatum illorum, fator, ingens est, sed maior eorum ignorantia est, quam malicia, putant quippe se latronem, superbum, vinolum, pseudopropheta meruci affigere, sed Messiam suum filium Dei, mundi Redemptorem occidunt.

Q igitur de testanda inimicitia? o abominanda vindicta! o pestilens ac perniciosa iniuriarum memoria! anne adhuc dominabimini? adhuc in vsu eritis? Iesus Christus pro inimicis deprecatus est, Stephanus iniuriarū obliuiscitur, & tantum alicuius erit audacia & impudentia, qui earum recorderetur: Filius Dei & Protomartyr, ac Martyrum Princeps pro inimicis carnificibus supplicat: & homines eosdem oderiat, & vindictam de iis sumete desiderent? An non in praxim redderetur sententia illa Euangelica, *Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros?* *Luc. 6.*

O furores brutales, o cholerae tartareae, o odia caelo exosa, & diabolo progenita! Hinc Iacob Patriarcha cum in mortis articulo versaretur, omnesque filios astantes benedictionem paternam praestolantes videret, Simeonem & Leui acriter castigauit, dicens: *Simeon & Leui, fratres vestri, iniquitatis bellantia, in consilium eorum non veniat anima mea, & in castris illorum non sit gloria mea, maledictus furor eorum, quia peritiam, & indignatio eorum, quia dura.* Erant quippe hi pleni iracundia & cholera, iniuriarumque illatarum obliuisci haudquaquam poterant: fuerant hi nimirum qui Principem Sichimitarum vindice manu interfecerant, urbem diripuerant, muris denudauerant, incolas ferro deleuerant, quod in sortorem eorum Dinam iniurii existitient.

VI. Stephanus pro inimicis suis orauit.

Inuectio in inimicitias & vindictas. *Matth. 5.*

Gen. 49.

Quam-

Quamobrem pius ille senex, cum in morte illorum reminisceretur, indignans maledixit illis, *Maledictus furor eorum, quia pertinax, &c.* O igitur maledictus furor! ô pertinacia detestanda! ô iram nimis obduratam! Nolebat scilicet Patriarcha ille, filii ut vindictam meditentur, deque iniuriarum ultione cogitent.

Ipsè quoque Pater cœlestis nihil tantopere à suis postulat, quam ut amicitias colant, concordiam inter se seruent, pacem & charitatem mutuam, iniuriarumq; oblivionē amplectantur. Hinc factum puto, quod olim acetabula sibi argentea à Principibus tribuum in dedicatione tabernaculi offerri voluerit. Designabat scil. hæc figura, tunc cum Deo animam, tabernaculum illud præstantissimum dedicamus, cordis nostri acetabulum eiderè offerri debere, vasculum illud amaritudine, cholera, felle, bile, vlciscendi desiderio plenum. O triste & acre acetum, quam amarum absynthium! Audite, ut hanc à nobis oblationē Deus desideret, *Fili, præbe mihi cor tuum.* ut potro demonstraret, acetabuli instar illud esse, ait, *Mihi vindictam ego retribuam*, id est offer mihi cor tuum, da mihi acetabulū hoc, vindictas illas, iras, indignationes, iniuriarum ultiones, in me transfer furores illos particulates.

Inter ceteras quas olim leges Deus stabilivit, erat & illa, *Vir siue mulier, cum fecerint votum, ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare, à vino & omni, quod inebriare potest, abstinere, acetum ex vino, & ex quali et alia potione, & quidquid de vna exprimitur non bibent.* Non tam acetum, quod in vsu hominum est, lex hæc respicit, quam acetum illud spirituale, id est, cholera & iram, veram cordis acridinem, qua ebriatur, turbatur, cuius fumosis vaporibus & acrimonia rationis vsus offuscatur. Designat igitur lex hæc, omnes, qui se cultui diuino mancipant, à fumoso illo vino, quod caput opplet vaporibus, & cor vindictæ cupiditate, animasque inebriat, sibi cauere, & ab aceto illo teterissimo diligentissime abstinere debere.

Cur putatis Redemptorem nostrum Christum in cruce pendentē, cum in mortis periculo & vitæ termino constitutus esset, acetū

Tom. 3. Bessai de Sanctis.

sibi offerri voluisse, cum præ suppliciorum acerbitate exhaustus plena voce inclamasset, *Sitio?* indicare voluit, se salutis nostræ siti laborantē, & propemodum mortuum inq; alterum mundum abeuntem, fel & acetum, id est, lites & rixas, vindictæ cupiditatem, vltionisque sitim, furores & iras, quæ in mūdo errant, absumere ac secū deferre voluisse. Quæ amara spongiæ, acetoq; plenæ sunt, animæ ita furore saturatæ & perpotatæ: eia agite, Iesu Christo easdē offerte, delectatur idipsum bibendo, laborat adhuc siti, refici vult, audite quæso, ut exclamet, *Sitio.*

Sponsus ille in Canticis sponsæ suæ venustatem ac pulchritudinem demiratus, inter cetera ait, oculos illius esse ad instar columbarum. Columba animal mundissimum est, quod felle & cholera caret: ita anima, quæ per sponsam hanc designatur, felle & vindictæ appetitu carens, castitatem diligens, merito laudari, & à Deo diligi ac foueri debet, atque huiusmodi cum fuerit Beatus Stephanus, idque singulari Dei privilegio, merito cœlos apertos videt. Vnde manifeste colligi potest, patere cœlum iis, qui pro inimicis Deum deprecantur, iniuriarq; admissas in se facile remittunt. Audite namque ut clamet, *Nestatius illis hoc peccatum.*

Romanæ eloquentiæ Parens ac Princeps Tullius cum Q. Ligatium, quod à Pompeii partibus steterit, in senatu coram Iulio Cæsare dictatore defenderet, his apud eum verbis adulando vsus est, *Nihil obliuisci soles, nisi iniurias*, i. e. ipsa te tropheæ & de hostibus partæ victoriæ, admirabilem ac celebrem reddunt, verum quod inimicis ignoscas, iniuriarum obliuiscaris, cum omnibus in gratiam redeas, longe te admirabiliorē ac prope Deū constituis. Quanto potiori iure de Christianorum Cæsare, de Martyrum Principe Stephano eadem vsurpē, *Nihil obliuisci soles Stephane, nisi iniurias*: inimicis ignoscis, pro persecuentibus Deo supplicas, vitam iis postulas, qui mortem tibi inferre satagunt. O charitatem penitus admirabilem!

Immortali præconio Aristidem celebrat Aristidis in Græcia, hic namque cum ab ingrata patria in patriam amos exilium actus, & iam vrbe egressus esset, genibus in terram prostratis, oculisque ad cœ-

D lum

Can. 4.

Leuit. 7.

Prou. 23.

Rom. 12.

Num. 6.

Matth. 27.

Marc. 15.

Luc. 23.

Ioan. 19.

lum erectis deos orauit, ne iniuriam hanc in se innocuum admissam digna castigatione punirent, aut quid grauius in patriam statuerent. Noli in tuorum laudibus enarrandis insanire, ó Græcia: Stephanus namque noster amplius quid hodie præstat: cum enim non modo ad exilium, verum ad mortem crudelissimam condemnatus esset, iam in extremo vitæ constitutus, in genua procubuit, oculos, & cor ad Deum sustulit, ei supplicat, inimicis vt ignoscat, iniuriarumque admissarum memoriam deponat. Orat enim, *Ne statuas illis hoc peccatum.*

Eia agite, Christiani, vt tandem aliquando optatum portum ingrediamur. Hæc omnia in vestram vtilitatem conuertite, dicit obsecro è morte & martyrio, pro martyris huius, qua ad beatitudinem perueniatur via, alii per crucem, per gladium alii, hic per saxa eodem pertigit. Vera igitur Apostolorum sententia est: *Per multas tribulationes oportet intrare in regnum caelorum.* Discite, inquam, a generoso illo pugile, a strenuo illo athleta, charitate & clementia pleno, inimicos vestros diligere, ignoscere, qui vos ad iracundiam prouocant, iniuriarum memoriam deponere, lites & rixas euitare, vindictamque non litare. Hac namque ratione datur caelos videre apertos, & ad beatitudinem pertingitur.

Tu vero, ó gloriose & coronate Stephane, Martyrum Patriarcha, Ecclesie primogenite, prime fidei nostræ testis, fidelium honor, gratiam nobis impetra, tuo vt exemplo & imitatione ad fortiter agendum & patiendum incitemur, & ad virtutum tuarum prototypum vitam nostram cõponamus, tu, inquam, generose Christi athleta, sacri Martis pulle, fidelium Hercules, Heroum illorum sanctorum gloria, infraete, immobilis, inuincibilis, qui in fortitudinis signum, palmam strenuitatis, victoriæque symbolum (quo enim illa plus opprimitur, eo & sublimius erigitur) manibus & coronam capite gestas, quod & nomine tuo præfers: in signum scilicet imperii, domini ac regie potestatis, in signum, inquam, esse te Martyrum omnium caput ac regem. Tu itaque Deo dilecte, præ cæteris sanctis priuilegijs donate, eo quod caelos apertos videris, quod nulli vnquam sanctorum

datum est, succurre, auxiliare nobis nostrumque patrociniũ suscipe. Precibus tuis impetra, vt quemadmodum Iudæorum ferocientium saxa constantia tua superasti, nos quoque per persecutionem mundi huius saxa cum victoria transeamus: & vt ipse & vitam & sanguinem amisti, ita nos quamuis vtrumque cõmode præstare nequeamus, carnis saltem appetitus sanguinem, concupiscentiæque robur amittamus. Denique quemadmodum inimicis iniuriam remisisti, proque iis Domino supplicasti, qui te ad supplicium trahebant, ita nos amemus, qui nos odio persequuntur, benefaciamus malefacientibus. omnesque iniurias, tua potissimum imitatione, obliuionis tumulo condamur: vt post crudele vitæ huius martyrium, caelos quoque ad tui exemplum apertos videre, & tecum cœlesti beatitudine perfui mereamur: cuius nos participes efficiamus, qui viuit & regnat cum Deo Patre & Spiritu S. Redemptor noster Christus. Amen.

IN FESTO S. IOANNIS EVANGELISTÆ.

Partitio.

1. De gratitudine.
2. De nonnullis S. Ioannis prerogatiuis.
3. De nomine dilecti & accubitu supra pectus Domini.
4. De eiusela Matris Iesu Ioanni credita.
5. De quaesito: Quid autem hic?
6. De S. Ioannis permanentia.

Hic est discipulus, quem diligebat Iesus.
Ioan. 21.

FIGVRA.

A C O N, Patriarcharum veterum decus & ornamentum inter duodecim quos habebat filios, Ioseph minimum natu potissimum diligebat, maiori que quam ceteros amore & affectu prosequabatur. Ita Christus minimu natu Ioannẽ inter duodecim Apostolos maxime dilexit & fouit. Ille nimirum carissimus illius